עין משפט נר מצוה

פא א מיי' פ"ד מהל' מעה"ק הל"ט:

פב ב מיי' פ"ו מהל' פרה אדומה הל"ח:

פג ג מיי' פ"ד מהל' מעה"ק הל"ח:

פד ד מיי' פ"ט מהל' מקוואות הלכה טו סמג עשין מח טוש"ע יו"ד סי' רא סעיף יא:

פה ה מיי' פ"א מהל' פסה"מ הל' כט:

פו ו מיי' שם הל' ל:

פז ז מיי' פ"א מהל' מעשה הקרבנות הל"ג:

פח ח מיי' פ"א מהל' פסה"מ הל' טו:

[וע' תוס' מנחות ז: ד"ה אלא]

גליון הש"ס

גמ' תרגומא אבן שנה. ע' יומא דף סט ע"ב תוס' ד"ה אלי: שם זאת אומרת שעות פוסלות. ע' טורי אבן ר"ה דף ט ע"ב ד"ה פחות מל' יום: רש"י ד"ה מים שבתוכה ושבחוצה לה וכו' ופסק לה חיותייהו. עיין בר"ש פ"ט מ"ג דפרה:

מסורת הש"ס

ורידין לתוך הכלי, איתמר נמי אמר רב אסי אמר רבי יוחנן ורידין צריך שיראו אויר כלי, בעא מיניה רבי אסי מרבי יוחנן היה מקבל ונפחתו שולי מזרק עד שלא הגיע דם לאויר מהו: אויר שאין סופו לנוח כמונח דמי או לא כמונח דמי? אמר ליה תניתוה, חבית שמונחת תחת הזינוק מים שבתוכה ושבחוצה לה פסולין צירף פיה לזינוק מים שבתוכה פסולין ושבחוצה לה כשירין. האי מאי: בעי מיניה אויר שאין סופו לנוח וקא פשט ליה אויר שסופו לנוח? תרתי קא בעי מיניה: אם תימצי לומר אויר שאין סופו לנוח לאו כמונח דמי, אויר שסופו לנוח מאי, רב יוסף מתני הכי רב כהנא מתני חבית בעא מיניה ופשט ליה חבית רבה מתני חבית בעא מיניה ופשט ליה מזרק: אי אתה מודה במזרק שאי אפשר לו בלא זינוק, תנן התם נתן ידו או רגלו או עלי ירקות כדי שיעברו מים לחבית, פסולין, עלי קנים ועלי אגוזים כשירה זה הכלל: דבר המקבל טומאה פסולין, דבר שאינו מקבל טומאה כשירין.

מנא הני מילי דאמר רבי יוסי בר אבא משום רבי יוחנן אמר קרא אך מעין ובור מקוה מים יהיה טהור הוייתן על ידי טהרה תהא, אמר רבי חייא בר אבא אמר רבי יוחנן זאת אומרת אויר כלי ככלי דמי, א"ל רבי זירא לרבי חייא בר אבא ודילמא בשותת? א"ל תרדא כדי שיעברו מים לחבית תנן, ואמר רבי חייא בר אבא אמר רבי יוחנן מעדותו של רבי צדוק נישנית משנה זו דתנן העיד רבי צדוק על הזוחלין שקילחן בעלי אגוזין שהן כשירין, זה היה מעשה באוהלייא ובא מעשה לפני חכמים בלשכת הגזית והכשירו. אמר רבי זירא אמר רבי הצורם אוזן הפר ואח"כ קיבל דמו פסול שנאמר ולקח מדם הפר שהיה כבר, אשכחן קדשי קדשים, קדשים קלים מנלן? אמר רבא תניא שה תמים זכר בן שנה שיהא תמים ובן שנה בשעת שחיטה, בקבלה בהולכה בזריקה מנין ת"ל יהיה כל הוויותיו לא יהיו אלא תם ובן שנה איתיביה אביי רבי יהושע אומר כל הזבחים שבתורה שנשתייר מהן כזית בשר או כזית חלב זורק את הדם תרגומא אבן שנה, ומי איכא מידי דבשעת שחיטה בן שנה, בשעת הולכה וזריקה בן שתים. אמר רבא זאת אומרת שעות פוסלות בקדשים. אמר רבי אמי אמר רבי אלעזר היא בפנים ורגליה בחוץ: חתך ואח"כ שחט כשירה,

שחט

ורידין לתוך כלי. ו] דכהוי קבלה מהפר שפיר והאי "תוך" לאו דווקא דהא לא אפשר אלא על אוירו של תוך כלי: **שולי מזרק.** קרקעיתו פיני"ו בלע"ז: **עד שלא הגיע דם לאויר מזרק.** לבין דופני ז] מזרק בעוד הדם למעלה מהן ומיהו על כנגד אוירו קן דהא ורידין רואים אויר ח] כלי [בעינן]: **אויר שאין סופו לנוח.** כגון האי שעתידים שוליו ליפול עד שלא יגיע דם לתוכו כמונח דמי והוה ליה כמי שנתקבל ט] ונשפך דכשר לאוספו או לאו כמונח דמי והוה ליה כנשפך מן הצואר לרצפה דפסול, וכשהגיע דם לאויר דופנותיו עד שלא נפחתו שוליו לא מיבעיא ליה דמשנכנס לתוכן הויא קבלה: **חבית שמונחת תחת הזינוק.** צנור המקלח מים מהר זקוף והקילוח מקלח למרחוק ונופל לחבית וחבית זו אינה מונחת שם לשם קידוש מי חטאת י]: **מים שבתוכה ושבחוצה לה פסולין** יא]. כלומר שלא יתן כלי לתוך אוירה ויאחוז בידו לקבל בו הקילוח לקידוש יב] ואף לא חוצה לה למעלה מאוגניה כנגד אוירה דכיון שהגיעו מים כנגד אוירה הרי הם כמונחים בתוכה ונפסק לה חיותייהו ואנן "מים חיים אל כלי" יג] בעינן לקדוש אלמא אויר כמונח דמי ולקמיה פריך האי אויר שסופו לנוח הוא: **צירף פיה לזינוק.** שאין אויר מפסיק בין פיה לזינוק: **שבתוכה.** כלומר שבאו לתוך אויר דופנותיה פסולים: **שבחוצה לה.** אע"פ שכנגד אוירה כשירין שעדיין לא פירשו מן הצינור ואפי' אויר אין כאן: **וקא פשיט ליה אויר שסופו לנוח הוא.** כגונא דקתני רישא שבחוצה לה פסולין דאמאי האי דחשיב ליה כמונח משום דראוי היה לנוח שהרי חבית זו שלימה וראוי היה לנוח אי לא שבא זה וקלטו אבל נפחתו שולי מזרק לא היה עתיד יד] וראוי לנוח: **תרתי בעא מיניה.** ופשט ליה חדא מינייהו: **חבית בעא מיניה.** לא הוה שמיעא ליה הא מתניתין ובעא מיניה חבית שמונחת תחת הזינוק, מים שבחוצה טו] [לה] כנגד אוירה מהו לקלוט אותן למי חטאת: ופשט ליה מהא מתני' דפסולין:

תורה אור

ופשט ליה מזרק. לא ולמד מקבלת דם: **אי אתה מודה במזרק שאי איפשר לו בלא זינוק.** כששוחט על אויר הכלי אין הדם שותת טז] במקומו אלא מקלח לרוחב הכלי עד להלן ואי' אויר שסופו לנוח לאו כמונח דמי נמצא כשהוא יורד לכלי, מן האויר הוא בא ולא מן הפר, והתורה אמרה דם מהפר יקבלנו' *וגבי חבית נמי אויר שסופו לנוח הוא וכמונח דמי ופסולין: **נתן ידו או רגלו.** קילוח היורד מהר מעוקם שמשפע ועולה ואין הקילוח יורד לחבית ונתן ידו למעלה יז] מראש הצנור [לעשות כעין מרזב] כדי שיעברו המים דרך ידו לחבית של קידוש: **וכן עלי ירקות.** הראויין לאכילה ומקבלין טומאה יח]: **פסולין.** [המים] כדיליף לקמיה: **הוייתן.** של מים המטהרים ע"י טהרה תהא כשאתה מהווה אותם להיות מקוה או קדוש הוי מהווה אותם על ידי דבר שאין מקבל טומאה: **זאת אומרת אויר כלי ככלי דמי** יט]. מדקתני נתן ידו כו' פסל דהא אין המים שותתין כ] מידו לכלי בשתיתה אלא בהעברה כשיוצאין מידו מקלחין להם על פני רחב פי החבית ואפי' הכי פסול אלמא משילאו מידו לקלח על פני אויר הוה ליה כאילו שתתו מידו לכלי שהרי ידו על כנגד שפת הכלי מונחת ומשילאו מידו מקלחים באו כנגד אוירו דאי לאו ככלי דמי אמאי פסול הלא מן האויר באין לו והוה ליה כנותן ידו בצינור משוך מן הקילוח עשר אמות: **דילמא בשותת.** מידו לכלי ולא באו מן האויר: **תרדא.** שוטה בהול: **שיעברו תנן.** והעברה בקילוח משמע: **הצורם.** אקרני"ר דהוי מום דתנן (בכורות דף לז.) נפגמה אזנו גבי מום: **ואחר כך קיבל דמו.** דהוה כא] ביה מום בין שחיטה לקבלה: **שהיה כבר.** צריך שיהא שלם בשעת קבלה כבשעת שחיטה: **אשכחן קדשי קדשים.** כב] דהאי בפר (העלם דבר של צבור) כתיב: **בשעת שחיטה.** דכתיב (שמות יב) תכוסו על השה דהיינו שחיטה וסמיך ליה שה תמים וגו': **שנשתייר מהן.** בשעת זריקה כג] אם נטמא כל הבשר והחלב או שאבד לא יזרוק רבי יהושע לטעמיה דדריש ועשית עולותיך הבשר והדם אם אין בשר אין דם *במנחות (דף ט) קתני מיהא זורק ואין לך בעל מום גדול מזה קשיא לרבא דאמר בעינן תם בשעת זריקה אבל לרבי זירא לא קשיא כד] דהא לא בעי תם אלא בשחיטה וקבלה: **תרגומא אבן שנה.** אביי אמר ליה לרבא תרגמה אבן שנה כה] למתניתך דבעי כל הוויותיו (בשעת שחיטה אבן שנה קאי דסליק מיניה בן שנה יהיה כל הוויותיו יהיה בן שנה אבל אם נכנס בשנה שניה בין שחיטה לזריקה פסול דשעות פוסלות בקדשים כו] כדפירש ואזיל אבל תם לא תילף מיניה דהאי "יהיה" לאו אתמים קאי, וקבלה בקדשים קלים בתמימות הואיל וגלי בקדשי קדשים גלי: **שעות פוסלות בקדשים.** דשנה האמורה בקדשים קיימא לן בפרק יוצא דופן במסכת נדה (דף מז:) דאין מונין לה מתשרי כשאר ראשי שנים אלא מיום שנולד מעת לעת לשנה הבאה וילפינן לה מקרא דכתיב בהו בן שנתו שנתו שלו ולא (ג) (שנתו) של מנין עולם ואשמעינן הכא דלא תימא מיום ליום הוא דבעינן ולא משעה לשעה' אלא אף משעה לשעה אם נולד בניסן בי"ד ובט' שעות ושחטו לשנה הבאה בי"ד בניסן בט' שעות אסור לזרוק דמו בעשירית שכבר עברה שנתו: **היא בפנים.** בעזרה: **חתך.** כז] רגליה ואחר כך שחט כשרה שלא נתערב דם פסול יוצא עם דם שבמזרק שנתקבל בו הדם ולקמיה פריך הא הויא בעלת מום: **שחט ואחר כך חתך פסולה.** כח] שמשנשחטה נפסל דם הרגלים ביוצא וכל דמי בהמה יונקים זה מזה ועלה ויצא דרך בית שחיטה ונתערב בדם המזרק ופסלו:

ה"ג

מזרק נראה לפי שצריך לשרוף לטוליה דם אבל אלבשו לא אפשר לקנח בגוף הפרה שהיה מזה בהר המשחה אל נכח פני אהל מועד וכי בין כל הזאה והזאה ירד מן ההר לקנח ידיו בגוף הפרה אי כמו כדפי' בקונטרס לקמן בפרק דם חטאת (דף צג:) שלא יתלכלך אלבשו בנימין בין ההזאות דהכי נמי חיישינן לנימין בפ' כל כתבי (שבת דף קטז:) גבי מפשיטין את הפסח עד החזה וכן נראה דשחיטתה והזייתה במקום אחד היו כדאיתא בפרק פרת חטאת (לקמן דף קיג.) וכן במסכת מדות (דף לו.) תנן כל הכתלים שהיו שם גבוהין עשרים אמה חוץ מכותל מזרחי שכהן השורף רואה פתחו של היכל בשעת הזייה. ע"כ:

זאת אומרת אויר כלי ככלי דמי. מהכא הוה מצי למיפשט לעיל ול"ע פרק המזבח מקדש (לקמן דף פז:) גבי אויר כבש ככבש דמי:

קדשים קלים מנין. ותימה דלעיל גבי מדם הפר [ולא מדם השור] לא קאמר קדשים קלים מנין ויש לומר דכיון דגלי הכא ה"ה התם:

שחט

[ב"מ יב. קב.]

[ב"ק קה: ב"מ כ: כריתות יח: וע' בכל המקומות מה שפירש"י אבל בערוך ערך תרד גרס תרדא ופי' שוטה מורד ריך]

[ז"ל ר' חייא בר אבא]

[עדיות פ"ז מ"ד]

בכורות לז: פ"ש [לקמן כו. פ"ש] ויקרא ד' ז'

שמות יב

[בכורות שם] תוספתא דזבחים פ"ד תוספתא דפסחים פ"ו פסחים עט. מנחות ט. מעילה טו. [לקמן קט.]

[ז"ל כהן משיח וכ"ג רש"י בכורות לז: אבל לא נזכר שם]

[ז"ל לקמן קד. ופסחים עט.]

[ז"ל בשעת]

ש"ך לדף כו.

הגהות הב"ח

(א) גמ' אמר ר' זירא אמר ר' יוחנן הצורם:

(ב) רש"י ד"ה שבחוצה וכו' ואויר שסופו כו' כצ"ל:

(ג) ד"ה שעות וכו' ולא של מנין עולם:

שיטה מקובצת

א] לאויר מזרק. פי' קודם שהגיע לאויר המחיצות המזרק שאם לא נפחתו עד שהיה כנגד המחיצות פשיטא דכמונח דמי: ב] אגוזים כשירין: ג] שקילחן בעלין: ד] [illegible] והכשירוהו: ה] שעות פוסלות בקדשים. הקשה הר"ר אליעזר משאנץ למה לי למעוטי שנת עולם [illegible] בקדשים משנת עולם [illegible] כשר [illegible] אלא איצטריך [illegible] מעת לעת ולומר [illegible] שעות פוסלות בקדשים: [illegible] ו] כלי. דלתחזי [illegible] ז] דופני המזרק: [illegible] אויר הכלי הס"ד: [illegible] שנתקבל. בכלי [illegible] י] חטאת. [illegible] חטאת בעינן שיהו [illegible] לשם מי חטאת

יח] פסולין לא מבעיא שבתוכה שכבר ירדו בתוך החבית אלא אפי' שבחוצה לה פסולין : יב] לקידוש דכיון שהגיעו כו' והשאר בס"א אינו : יג] כלי של קידוש בעינן : יד] וראוי לנוח : טו] שבחוצה . לה : טז] שותת במקומו אלא מקלח כו' ואי אמרת שסופו לנוח : יז] למעלה . בראש הצינור לעשות כעין מרזב : יח] טומאה : הס"ד ומה"ד [כדי שיעברו מים] לחבית . האי חבית מיירי כשנתנה שם לשם מי חטאת : מלשון הר"פ פירש"י [illegible] פסולין המים : יט] דמי . ש"מ אויר כלי ככלי דמי שהרי על עובי שפת הכלי מונחת ואין המים שותתין ונופלים מידו לכלי כדמסיק [כדי שיעברו] דמשמע כשיצאו המים מידו הם מקלחין להלן רחוק מידו קצת [illegible] אויר רחוק הכלי ואח"כ נופלים בכלי וכיון שהם מקלחין א"כ הקילוח גבוה קצת למעלה [באויר] שכנגד המחיצות לכל הפחות כשיעור עובי ידו ואותו אויר שהוא קצת למעלה מן האויר שכנגד המחיצות קרא אויר כלי [illegible] ש"מ אויר כלי ככלי דמי ומים שיוצ"א [מידו והולכים] באויר הכלי כדפי' הרי הם כמונחים תוך הכלי ומאז חשובה נתינת מים אל הכלי שהזכיר הכתוב גבי מי חטאת דכתיב ונתן מים חיים אל כלי ולכך לא [חשיבא] [illegible] נתינת מים לכלי ע"י טהרה שהרי ידו מקבלת טומאה דאי אויר כלי לאו ככלי דמי ואינו חשוב נתינת כלי עד שיגיעו המים לאויר שתוך המחיצות א"כ אמאי פסול הא מן האויר באים המים לכלי והווייתו בכלי ע"י טהרה מן [illegible] ואע"ג דלסוף סוף באים דרך אויר לכלי מ"מ יש הפסקת אויר בין ידו לנתינת הכלי וכיון שהווייתו תוך [הכלי] ע"י טהרה אין לחוש במה שעברו דרך ידו שמקבלת טומאה דהא לא פסלינן אלא נתן ידו ורגלו כדי [illegible] שיעברו המים לחבית אבל אם הביא ידו תוך הצינור רחוק קצת מן הקילוח והיו עוברים דרך ידו ליכא חששא כיון שהווייתו ע"י טהרה בכלי של קידוש : מלשון הר"פ פירש"י שלפניו : כ] שותתין ונופלין מידו לכלי כו' [illegible] מקלחין להלן על פני רוחב פי החבית : כא] דהוה ליה מום : כב] קדשים דהא גבי פר העלם כו' : כג] זריקה. אבל אם : כד] לא קשיא דהוא : כה] למתניתין דמשמע דבעי כל הוויותיו כשעת שחיטה כו' דסליק מיניה וה"ק בן שנה [illegible] הווייתו יהיו בן שנה כו' : כו] בקדשים. כדמפרש ואזיל כו' אתמים קאי וא"ת קדשים קלים בתמימות דבעינא תם בשעת קבלה והולכה מנלן וי"ל כיון דגלי לן קרא דבעינן תם משעת שחיטה משה תמים בקדשים קלים [illegible] גבי קבלה ה"ה [בהולכה] דבעינן תם כמו בקדשי קדשים והולכה לא תפקיה מכלל קבלה כך מביא הר"פ לשון רש"י : כז] חתך הרגלים : כח] שמשנשחטה. ס"א לפי שקודם שנשחטה נפסל הרגלים כו' :

חירות

נושא

אויר שסופו / אין סופו לנוח

כמונח דמי או לא,

נ"מ לגבי

• קבלת מים ח"ם לפרה אדומה

• קבלת דם במזרק

הצעה: אם מגיעים אויר שסופו לנוח כמונח דמי יש בזה קולא וחומרא

1- לגבי דם = קולא

2- לגבי מי פרה = חומרא

מבנה

△ ג' לשונות במה היתה שאלת ר' אסי ותשובת ר' יוחנן

נושא

מום שנעשה בין שחיטה לקבלת הדם

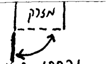

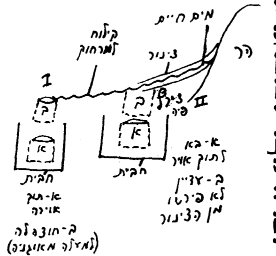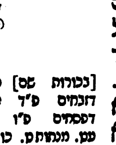נפחתו שולי מזרק לפני שהגיע הדם לבין דופני המזרק